

17.11.2014

Opetus- ja kulttuuriministeriö
PL 29
00023 Valtioneuvosto

Viite: Lausuntopyyntö OKM/096:002014 (16.10.2014)

**ASIA: LAUSUNTO HALLITUKSEN ESITYKSEEN EDUSKUNNALLE
LAEIKSI LUKIOLAIN, AMMATILLISESTA PERUSKOULUTUKSESTA
ANNETUN LAIN, AMMATILLISESTA AIKUISKOULUTUKSESTA
ANNETUN LAIN SEKÄ VAPAASTA SIVISTYSTYÖSTÄ ANNETUN LAIN 4
§:N MUUTTAMISESTA**

Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry (myöhemmin Arene) toteaa lausuntonaan seuraavaa:

Uudistuksen taustalla on hallituksen rakennepoliittisen ohjelman toimeenpano, jonka mukaan toteutetaan toisen asteen koulutuksen järjestäjäverkon rakenteellinen sekä rahoitusjärjestelmän uudistaminen. Esitetyn lainmuutoksen tarkoituksena on koota toisen asteen koulutuksen järjestäjäverkkoa, joka on vielä osin hajanainen eikä koulutuksen järjestäjien palvelukyky kaikilta osin vastaa yksilöiden, yhteiskunnan ja työelämän osaamistarpeisiin. Tavoitteena on muodostaa kansalaisten ja työelämän kannalta toimiva kokonaisuus.

Arene kiinnittää lausunnossaan huomioita seuraavaan näkökohtiin:

Aluevaikuttavuus ja yhteistyö;

Lain perusteluissa korostetaan aluevaikuttavuutta ja strategista näkemystä koulutuksen järjestäjien tehtävissä ja profiilissa. Tämä näkemys on kannatettava ja se mahdollistaa mm. ammattikorkeakoulujen ja toisen asteen koulutuksen järjestäjien tavoitteellisen yhteistyön, joka parhaimmillaan parantaa vaikuttavuutta ja tukee alueiden elinvoimaisuutta. Erityisen hyvää esityksissä lain perusteissa on yhteistyön vahva tiivistäminen niin toisen asteen sisällä kuin myös näkemykset siitä, että ammattikorkeakoulujen kanssa on tehtävä yhteistyötä.

Alueella järjestettävää koulutusta tulee tarkastella kokonaisuutena ja edistää sitä kautta koulutuksen järjestäjien profiloitumista. Vaikka uudistuksen tavoitteena on, että lukiokoulutuksen ja ammatillisen perus- ja lisäkooulutuksen järjestäjäverkkoa tiivistetään, tulee ottaa huomioon alueellinen erilaisuus – samanlaiset ratkaisut eivät välttämättä toimi kaikkialla, joten järjestäjäver-

kon kehittämisessä tulisi ottaa huomioon alueelliset erityispiirteet, kuten väestökehitys, elinkeinorakenne ja työvoimatarve.

Merkittävä ja kannatettava tavoite onkin, että uudistuksessa tavoitellaan alueellisesti lukiokoulutuksen, ammatillisen koulutuksen, korkeakoulujen ja vapaan sivistystyön oppilaitosten välistä yhteistyötä. Se, että nuorilla on mahdollisuus lähialueellaan laadukkaaseen koulutukseen, joka luo edellytykset työllistymiseen ja vakaaseen työuraan ja jatko-opintoihin korkeakouluissa, nopeuttaa nuorten siirtymistä työelämään. Toisaalta uudistuksen tulee turvata koulutuksen valtakunnallinen ja alueellinen saavutettavuus.

Jatko-opinnot ja elinikäinen oppiminen:

Lukion ja ammatillisen koulutuksen toimipisteitä ja järjestäjiä on alueellisen kehittämisen ja elinvoimaisuuden näkökulmista tarkasteltava myös suhteessa jatkokoulutusmahdollisuuksiin. Uudistuksessa on tarkoituksena että lukiokoulutusta kehitetään edelleen niin, että se antaa opiskelijalle valmiudet aloittaa opiskelu yliopistossa, ammattikorkeakoulussa ja lukion oppimäärään perustuvassa ammatillisessa koulutuksessa. Eri koulutusmuotojen yhteistyöllä voidaan vahvistaa koulutuksen monipuolisuutta ja tarjontaa, saavuttaa hyötyjä osaamisen kehittämisen resursseissa ja suunnata opiskelijoiden urapolkuja jatko-opintoihin sekä työelämän tarpeisiin.

Hyvää esityksessä on se, että uudistuksen yksi tavoite on vahvistaa sekä lukio-opiskelijan että ammatillisen koulutuksen opiskelijan jatko-opintomahdollisuuksia. Tälle on selvää tarvetta erityisesti poikien kohdalla, joista monet toisen asteen koulutuksen elämänsäkaarensa eivät ole innostuneita vain koulutuksesta, vaan vasta myöhemmin oivaltavat koulutuksen merkityksen.

Elinikäisen oppimisen näkökulmasta uudistuksen tavoitteena on toiminnan laadun ja vaikuttavuuden varmistamiseksi luoda riittävän vahvat vapaan sivistystyön oppilaitokset. Huomioitava on vapaan sivistystyön merkitys, kun kyseessä ei ole varsinainen tutkintoon johtava koulutus. Työnjaon vapaan sivistystyön ja tutkintoon johtavan koulutuksen välillä tulee edelleenkin olla selkeä.

Opiskelijaksi ottaminen, laatu ja ohjaus:

Uudistuksessa ehdotetaan, että opiskelijaksi ottamisen edellytyksenä pääsääntöisesti olisi, ettei opiskelijaksi pyrkivä ole suorittanut ammatillista perustutkintoa, muuta perusopetuksen jälkeen suoritettua ammatillista tutkintoa tai korkeakoulututkintoa. Säännöksen tarkoituksena on ohjata jo ammatillisen tutkinnon suorittaneet ammatillisena aikuiskoulutuksena järjestettyyn koulutukseen. Tämä on oleellista aiemmin hankitun osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen näkökulmista sekä opiskelumuodon mielekkyyden näkökulmasta. Oleellista on myös, ettei säännös estä opiskelijaa suorittamasta toista ammatillista perustutkintoa.

Koulutuksen järjestäjän on varmistettava toimintansa riittävän korkea laatu ja opiskelijoiden yhdenvertainen kohtelu opintojen järjestämisen ja saatavuuden osalta niin, että jatkokoulutus on mahdollista. Merkittävää on, että ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen tuottamia jatko-opintomahdollisuuksia vahvistetaan. Myös koulutustarpeiden ennakointi tulee tehdä alueellisesti ja kansallisesti yhteistyössä eri koulutuksen järjestäjien ja elinkeinoelämän kanssa. Uudistus lisää toisen asteen koulutuksen kustannustehokkuutta, mutta on huolehdittava edelleen koulutuksen laadusta ja saatavuudesta.

Järjestäjäverkon ja rahoitusjärjestelmän uudistuksia on valmisteltu rinnakkain, mutta niiden yhteisvaikutuksia on vaikea arvioida. Korkeakouluihin sovellettava täysimääräinen tulosohjauksen malli ei puhtaasti sinällään sovellu toisen asteen koulutukseen niiltä osin, joissa merkittävä vastuu liittyy myös nuorten, vielä alaikäisten opiskelijoiden sosiaalisiin ja yksilöllisiin kasvatustehtäviin. On tärkeää, että tulosohjausmalli ei ohjaa tutkintojen suorittamiseen oppimistulosten kustannuksella, jolloin jatko-opintojen polku vaikeutuu.

Suomessa on toteutettu merkittäviä koulutuksen uudistushankkeita 2000- luvun aikana. Arenen näkemyksen mukaan koulutuksen tulevaisuuden kehittämistarpeista ja – linjauksista olisi hyvä saada kansallinen kokonaiskuva. Osaamisyhteiskunnan uudistaminen tarvitsee pitkäjänteisen, kokonaisvaltaisen ja koko koulutusketjun huomioivan kansallisen koulutuksen strategisen kehittämisohjelman.

Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry

Markku Lahtinen
puheenjohtaja

Riitta Rissanen
toiminnanjohtaja